

2. Рудяченко Олександр. Ян Юнлян. Між капіталізмом і даосизмом. Укрінформ, 29 листопада 2023 р. <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3309331-an-unlan-miz-kapitalizmom-i-daosizmom.html>.

3. Євген Журавльов (редактор). Цитатник Сі: на ростБ крутять «глибокі» вислови від лідера Китаю (ВІДЕО). 23 березня 2023 р. <https://www.dsnews.ua/ukr/politics/citatnik-si-na-rostb-krutyat-gliboki-vislovi-vid-lidera-kitayu-video-23032023-476520>.

4. 吕氏春秋·诚廉/中国哲学书电子化计划 [电子材料] URL: <https://ctext.org/ly-shi-chun-qiū/cheng-lian/zhs>.

5. Цзен Цзижун, під редакцією. Електронна книга. Як роздивлятися і розуміти картини. Переклад з російської мови: Ігор Павлюк. Друкарський двір Олега Федорова. 2022. ISBN 978-617-8000-67-7.

УДК 821.581-3.09

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-347-0-78>

Максимець В. О.

ORCID: 0000-0002-8528-5986

старший викладач кафедри китайської мови і перекладу

Київський університет імені Бориса Грінченка

м. Київ, Україна

ТВОРЧИСТЬ ЦАНЬ СЮЕ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІТЕРАТУРНО-КРИТИЧНОЇ РЕЦЕПЦІЇ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Ключові слова: Цань Сюе, жіноча проза, китайська авангардна література.

В історії сучасної китайської літератури творчість Цань Сюе (殘雪) – феноменальне явище. Гіперболізовані та гротескні персонажі, атмосфера жаху й абсурду, відсутність чіткого хронотопу надають її творам виразних ознак ідіостилю, які неможливо сплутати з текстами іншими письменниками, тому вивчення прози Цань Сюе стало неодмінною і дуже цікавою темою для сучасних літературознавців. З 1985 р. Цань Сюе та інші китайські письменники послідовно публікували шедевральні твори, які належали до екзотичного для китайської літератури напряму – авангардизму. Чень Сяомін (陈晓明) у «Тривозі репрезентації: історичне розчарування та сучасна літературна трансформація» («表意的焦虑: 历史祛魅与当代文学变革») дає визначення авангардному напряму як «творчості молодих авторів з притаманною

креативною свідомістю, які змогли створити свій власний стиль оповіді» [1, с. 71].

Проза Цань Сюе була абсолютно протилежною традиційним творам тогочасного Китаю. Авторка продемонструвала оригінальне художнє бачення, реціпіювала прийоми західного модернізму, розширила художній простір творів та дала змогу китайським читачам ознайомитися з естетичними поглядами представників західної культури.

Як об'єкт критичної реценції дослідників різних країн творчість Цань Сюе розглядалась в таких основних аспектах, як компаративний аналіз авторського стилю і художнього досвіду письменників світової і національної літератури; психоаналітичні студії поезики прози китайської письменниці. Зокрема, зарубіжні та китайські літературознавці не раз, досліджуючи прозу Цань Сюе, порівнювали її із творчістю Х. Л. Борхесом, Данте, Й. В. Гете, Вірджинією Вулф, Е. А. По. Проте найчастіше проводили паралель між творчою особистістю письменниці і Ф. Кафкою. Так, Р. Хафманн (R. Halfmann), аналізуючи абсурдні події та безглузді вчинки в оповіданні «Хатинка на пагорбі», розглядає це як спробу відтворення кафкіанських мотивів. На думку літературознавця, у цьому оповіданні «хатинка може розглядатися як прямий спогад про замок Кафки. Отже, замок є символом людської творчості й особливо митця, якому доводиться мати справу з абсурдністю творчості в абсурдному світі. Її інтерпретація пов'язана з екзистенціалізмом і тому є винятком у китайській культурі» [2].

Луо Фан (罗璠) та Лей Хаоцзе (雷浩泽) у своїй статті «Кафка та репрезентація сучасної свідомості в китайській авангардній художній літературі» («卡夫卡与中国先锋小说现代意识的呈现») зазначають, що, «перейнявши мотиви Кафки, китайська література розширила новий простір для репрезентації мистецтва, наділивши творчість письменників різними формами прояву. Найцінніша сутність полягає в тому, що китайська авангардна художня література творить власне усвідомлення сучасності в успадкуванні та розвитку стилю Кафки, продемонстроване увагою до художньої форми та проникненням у абсурдну свідомість» [3].

Попри те що творчість Цань Сюе перебувала під глибоким впливом західного письменства, особливо модерністського, китайська літературна традиція завжди займала важливе місце в діяльності Цань Сюе – таємничій та ірреальній. Ян Цзінцзянь (杨经建) та Дун Вайпін (董外平), аналізуючи творчість письменниці, стверджують: «Якщо вплив таких західних письменників, як Данте, Гете, Кафки та Борхеса, є очевидним фактом, то традиційна спадщина провінцій Хунань та Хубей як колективно несвідоме тонко проникла в літературу творчість Цань

Сюе» [4]. Елементи чуського стилю (культурного містицизму) надають творам Цань Сюе абсурдності, загадковості та ірраціональності. Чжо Цзінь (卓今), досліджуючи життєвий і творчий шлях письменниці, стверджує, що «його витoki також можна знайти у літературі Лу Сіня» [5, с. 97]. Проте вважаємо, що перехід від вираження об'єктивного світу до внутрішнього, від опису інших до опису самої себе, «Я», від відображення протиріч і протилежностей між людьми та середовищем до самопізнання у творчості Цань Сюе свідчить про творче засвоєння національного досвіду й домінуючу орієнтацію на світовий модерністський досвід.

Питання рецепції Цань Сюе екзистенційних кафкіанських мотивів в українському літературознавстві досліджувала Н. Ісаєва. Вона доходить висновку, що твори обох авторів «... оприявлюють спільні мотиви, що детермінують екзистенціальне буття особистості в межах соціуму категоріями відчуження, кризи слова, боротьби за власну ідентичність» [6]. Поділяючи думку китайських, зарубіжних та української дослідників, вважаємо Цань Сюе чи не найбільш репрезентативним реципієнтом Ф. Кафки в сучасному Китаї, творчості якої притаманні такі актуальні для кафкіанського художнього світу мотиву, як зображення абсурду, протистояння різних типів свідомості, дослідження міжособистісних стосунків.

Другий напрям літературно-критичної рецепції творчості Цань Сюе орієнтований на її психоаналітичну інтерпретацію та дослідження образів-символів у текстах письменниці. Так, Мо Ся (莫瑕) аналізує алегоричні характеристики творчості Цань Сюе через інтерпретацію таємничого внутрішнього світу і розмірковує про сенс та цінності життя її героїв. І доходить висновку, що стиль авторки – «своєрідна алегорична чудернацька робота, спрямована на вираження підсвідомості людей за допомогою неоднозначних образів та відображення ірраціональних внутрішніх почуттів героїв» [7]. Зі свого боку, Лю Цзевень (刘洁雯), аналізуючи «Хатинку на пагорбі» Цань Сюе, наголошує, що в цьому оповіданні автор «намагається реконструювати історію за допомогою абсурдного сюжету. У цьому безглуздому та ірраціональному вираженні простір представлений у символічній спосіб – байдужий дім, кошмарна гірська хатинка або шухляда, що виходить за межі суб'єкт-об'єктної дихотомії, репрезентує картину, яка дуже відрізняється від повсякденної реальності і поділяється на ««Я» простір і простір домашнього побуту», «простір суперєго і легенд країни» та «підсвідомість і пам'ять індивіда» [8]. Зауважимо, що, на нашу думку, виокремлені дослідником прийоми притаманні також оповіданню «Віл». Наприклад, наратив розгортається у двох просторах, структурованих різноманітними темними й парадоксальними символічними образами, які надають текстові заплутаної та «готичної» атмосфери.

Н. Ісаєва, аналізуючи образи-символи новели «Цикада», виявляє, що «...у засобах авангардної виражально-зображальної палітри творчості Цань Сюе особливе місце посідають образи-символи, синкретична сутність яких дозволяє виділяти безмежну кількість імпліцитних сенсів тексту. Образи комах є інструментами гри, створення химерних лабіринтів творчої уяви, які виводять читача то у світлі коридори прозорих натяків і відвертої констатації явищ, то заводять у заплутані катакомби підсвідомих візій, де кожен символічний сенс породжує нові й нові можливості інтерпретації» [9].

Комплекс наукових питань, зокрема вплив західних психоаналітичних досягнень та культурної і звичаєвої спадщини провінції Хунань на формування творчої манери Цань Сюе, авторський зміст архетипних образів-символів таких творів, як «Хатинка на пагорбі» «Мильна бульбашка у брудній воді», «Порожня кімната» та ін., досліджує у своїй дисертаційній праці «Художня проза Цань Сюе: психоаналітична інтерпретація» М. Война.

Отже, підвищений інтерес науковців до вивчення різних аспектів творчості Цань Сюе підтверджує її високий статус не тільки в китайській, а й у світовій літературі як однієї з найбільш новаторських і авторитетних сучасних письменниць. Проте, вважаємо, у нашому літературознавстві ще недостатньо компаративних студій, присвячених порівняльному аналізу творчості Цань Сюе і українських письменників, що, власне, і визначає перспективу майбутніх досліджень.

Література:

1. 陈晓明. 表意的焦虑--历史祛魅与当代文学变革 / 陈晓明. 北京, 2001. 页 514.
2. Halfmann R. «Literature of the Soul: Die Kafka-Rezeption der chinesischen Autorin Can Xue.» Lili – Zeitschrift für Literaturwissenschaft und Linguistik, 39. № 154 (2009). P. 159–172.
3. 罗璠,雷浩泽. 卡夫卡与中国先锋小说现代意识的呈现 海南大学学报(人文社会科学版) / 罗璠,雷浩泽. 海南, 2018. 页 140–146.
4. 杨经建. 论楚巫神秘主义与残雪的小说创作 / 杨经建, 董外平. // 中国文学研究. 2011. № 3. 页 59–69.
5. 卓今. 残雪研究 / 卓今. – 长沙: 湖南文艺出版社, 2013. 页 494.
6. Ісаєва Н. С. Екзистенційні мотиви Ф. Кафки у дзеркалі прози Цань Сюе. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Східні мови та літератури». Київ : ВПЦ «Київський університет», 2015. Вип. 21. С. 46–50.

7. 莫瑕. 残雪小说意象描绘的寓言意味 / 莫瑕. // 现代语文:文学研究版. 2008. № 7. 页 81–83.

8. 刘洁雯. 异象空间的象征化书写 —残雪《山上的小屋》的文本分析[J]. 绵阳师范学院学报, 2021. 第40卷(1), 页 149–155.

9. Ісаєва Н. С. Авангардна природа символів у прозі Цань Сюе: образи комах. Мова і культура. 2011. Вип. 14. С. 328–335.

УДК 821.162.1Шульц.09:81'25(510)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-347-0-79>

Маторіна Н. М.

ORCID: 0000-0001-6012-5663

кандидат філологічних наук, доцент,

докторант кафедри полоністики і перекладу
факультету філології та журналістики

Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна

БРУНОШУЛЬЦОМАНІЯ ШИРИТЬСЯ КИТАЙСЬКОМОВНИМ СВІТОМ

Ключові слова: Бруно Шульц, Вей-Юн Лін-Гурецька, китаєзнавство, шульцологія, шульцівський китайськомовний дискурс.

Рис. 1. Портрет Бруно Шульца

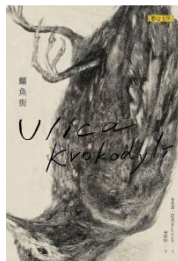

Рис. 2. Обкладинка збірки «Вулиця Крокодилів» Бруно Шульца в перекладі Вей-Юн Лін-Гурецької

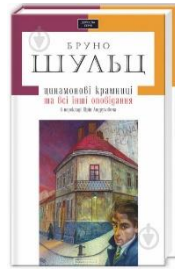

Рис. 3. Обкладинка збірки Бруно Шульца «Цинамонові крамниці та всі інші оповідання в перекладі Юрія Андруховича»